

DUYARLILIK

Ay boyunca işlenecek değerle ilgili, öğrencilerin bireysel veya grup oluşturarak sınıf öğretmenlerinin rehberliğinde çalışmalar yapmaları, okul ve sınıf panolarını ayın değeriyle ilgili resim, şiir, karikatür vb. yazı ve görsellerle doldurmaları sağlanır.

A. PANOLARA ASILACAK DÖKÜMANLAR

Duyarlılık: Duyarlı olma durumu, duygunluk, duyarlık, hassaslık. [1]

Toplumsal bir varlık olan insan çevresine karşı duyarlı olmak zorundadır. Toplumsal duyarlılık veya bilinç; içinde bulunduğumuz ve yaşantımızı sürdürdüğümüz dünya ile bu dünyada yaşadığımız olaylarla ilişki kurmayı ve en önemlisi bu konuda sorumluluk almayı gerektiren bir erdemdir.

A.1. Ayın Sorusu

Çevremize karşı duyarlı olduğumuzu gösteren davranışlarımız nelerdir?

A.2. Özlü Sözler

“Nehir kenarında abdest alsanız bile suyu israf etmeyin.”(Hz. Muhammed)

“Herkesin geçtiği yoldaki zararlı şeyleri ortadan kaldırman sadakadır.”(Hz. Muhammed)

“Sakın kesme, her dalından bir güzel kuş ses versin,
Sakın kesme, gölgesinde yorgun çiftçi dinlensin,
Sakın kesme, aziz vatan günden güne şenlensin
Sakın kesme, bu sevimli yurda kol kanat gersin.”

M. Emin Yurdakul

B. SINIF İÇİ ETKİNLİKLER

B.1. DERSTE İŞLENEBİLECEK ÖRNEKLER

Okuma Metni (Engelli Olimpiyatı)

Bir kaç yıl önce, Seattle Özel Olimpiyatları'nda, tümü fiziksel ve özürlü olan dokuz yarışmacı,100 metre koşusu için başlama çizgisinde toplandılar. Yarışmacıların tümü yarışı bitirmek ve kazanmak için istekliydi. Yarışa başlar başlamaz, içlerinden genç bir delikanlı tökezleyip yere düştü ve ağlamaya başladı. Diğer sekiz kişi oğlanın ağlamasını duydular, yavaşladılar ve geriye baktılar. Sonra hepsi yönlerini değiştirdiler ve geriye

döndüler, oğlanın yanına geldiler. İçlerinden Down Sendromlu bir kız eğilip oğlanı öptü ve:

-Bu onun daha iyi olmasını sağlar, dedi.

Sonra dokuzu birden kol kola girdiler ve bitiş çizgisine doğru hep birlikte yürüdüler. Stadyumdaki herkes ayağa kalkıp, dakikalarca onları alkışladı.

(Hayatta önemli olan diğer insanları ve çevremizdekileri anlamak, yavaşlamak ve rotamızı değiştirmek anlamına gelse bile, diğerlerinin kazanması için yardım etmektir.) [2]

Okuma Metni (Fare Kapanı)

Boş evin minik faresi, duvardaki çatlaktan bakarken çiftçi ve eşinin mutfakta bir paketi açtıklarını gördü. Kendi kendine:

-"İçinde hangi yiyecek var acaba ?" diye düşündü.

Bir süre sonra gördüğü paketin bir fare kapanı olduğunu anladığında yıkılmıştı.

-"Evde bir fare kapanı var! Evde bir fare kapanı var!" diye bağırarak telaşla bahçeye fırladı. Minik fareyi telaş içinde gören tavuk, umursamaz ve bilgiç bir tavırla başını kaldırdı ve gıdıkladı:

-"Zavallı farecik... Bu senin sorunun benim değil. Bana bir zararı olamaz küçücük kapanın" dedi.

Tavuktan destek bulamayan farecik bu sefer telaşla koyunun yanına koştu ve "Evde bir fare kapanı var! Evde bir fare kapanı var!" diye adeta çırpındı. Koyun anlayışla karşıladı ama -"Çok üzgünüm fare kardeş ama dua etmekten başka yapacağım bir şey yok. Dualarımda olacağından emin ol" dedi. Minik fare çaresizlik içinde ineğe döndü ve

-"Evde bir fare kapanı var! Evde bir fare kapanı var!" dedi.

İnek;

-"Bak fare kardeş, senin için üzgünüm ama beni ilgilendirmiyor." dedi. Sonunda farecik, başı önde umutsuz şekilde eve döndü. Çiftçinin fare tuzağı ile bir gün tek başına karşılaşmak

zorunda olduğunu anladı. O gece evin içinde sanki ölüm sessizliği vardı.

Minik farecik aç ve susuzdu. Tam yorgunluktan gözleri kapanacaktı ki birden bir ses duyuldu. Gecenin sessizliğini bölen gürültü, fare kapanından geliyordu. Çiftçinin karısı, ne yakalandığını görmek için yatağından fırladı ve mutfaka koştu. Karanlıkta kapana, zehirli bir yılanın kuyruğunun kısıldığını fark edememişti. Kuyruğu kapana kısılan yılanın canı yanıyordu ve aniden çiftçinin karısını ısırды. Çiftçi, karısını apar topar doktora götür-

dü. Doktor, zehiri temizledi sardı. Çiftçi karısını eve getirdi, yatırdı. Karısının ateşi yükseldi ve bir türlü düşmüyordu. Kadıncağız ateş ve ter içinde kıvranıp duruyordu. Böyle durumlarda taze tavuk suyunun gerekli olduğunu herkes bilir, çiftçi de bıçağını alıp bahçeye koştu, karısı taze tavuk suyu çorbasını içti, biraz kendine geldi. Karısının hastalığını duyan komşular ziyarete geldiler. Onlara ikram etmek için çiftçi koyununu kesti. Çiftçinin karısı gittikçe kötüye gidiyordu. Yılan, belli ki çok zehirliydi. Birkaç gün sonra çiftçinin karısı iyileşemedi ve öldü. Cenazesine çok sayıda kişi gelince hepsine yeterli et sağlamak için çiftçi ineği mezbahaya yolladı. Fare tüm bu olanları büyük üzüntü ile duvardaki deliğinden izledi.

(Birisi, sizi ilgilendirmediyini düşündüğünüz bir tehlike ile karşı karşıya ise hepimizin aynı tehlikede olabileceğini hatırlayalım. Hepimiz hayat denilen bu yolculukta yer alıyoruz. Diğerimiz için bir gözümüzü açık tutmalı ve diğerlerini cesaretlendirmek için çaba harcamalıyız.) [3]

Okuma Metni (Böyle Bir Ağaç Yetiştirdin Mi?)

Çankaya Köşkü'nün bahçe mimarı Mevlüt Baysal anlatıyor: Bir gün Atatürk, yaveri ve ben bahçede dolaşıyorduk. Çok ihtiyar ve geniş bir ağacın Atatürk'ün geçeceği yolu kapadığını gördük. Ağacın bir yanı dik bir sırt, diğer yanı suyu çekilmiş bir havuzdu. Ata, havuz tarafındaki kısma yaslanarak karşı tarafa geçti. Derhal atıldım:

- Emrederseniz derhal keselim Paşam.

Bir an yüzüme baktı, sonra:

- Yahu, dedi, "Sen hayatında böyle bir ağaç yetiştirdin mi ki keseceksin." [4]

B.2. DUYARLILIK DAVRANIŞLARININ KAZANDIRILMASI

- Sınıfla birlikte çevre temizliği etkinliği yapılabilir.
- Çocukların doğayla iç içeyken şiir yazmaları, hayallerini resmetmeleri ya da değişik tasarımlar yapmaları sağlanabilir.
- Yerlere ambalaj, poşet, şişe vs. atılmaması, atarken görülen kişilerin uyarılması gerektiği vurgulanabilir.
- Elindeki ambalaj, poşet, şişe ve benzerlerini çöp kutularına atanlar örnek kişi olarak ödüllendirilebilir.

NE KADAR DUYARLIYIZ?

S.NO	SORULAR	HER ZAMAN	BAZEN	HİÇBİR ZAMAN
1	Yere düşen arkadaşımın yerden kalkmasına yardım ederim.			
2	Yere çöp atan birisini gördüğümde uyarırım.			
3	Dolmuşta, otobüste yaşlılara yer veririm.			
4	Yerde gördüğüm bir çöpü alıp çöp kutusuna atarım.			
5	Benden yardım istendiğinde, yardım ederim.			

Ölçek, öğrencilere uygulandıktan sonra, HİÇBİR ZAMAN'ların çok işaretlendiği maddeler sınıfta tartışmaya açılır.

B.3. YARIŞMA

- Duyarlılık konulu öykü, şiir ve resim yarışması düzenlenebilir.
- “Çevremize karşı duyarlılıklarımız” konulu kompozisyon yarışması düzenlenebilir.

B.4. BEYİN FIRTINASI

- Duyarlı davranış gösteren bireylerin çok olduğu toplumda yaşamak.

B.5. MÜNAZARA

- Duyarlılık değerinin kazandırılması okul önemlidir.
- Duyarlılık değerinin kazandırılmasında aile önemlidir.

C. VELİLERLE PAYLAŞILABİLECEK BİLGİLER

Çevre Duyarlılığı

Doğayı aracısız keşfetme ihtiyacı tüm çocukların yaradılışında var olan bir özelliktir. Doğa, çeşitli materyali, değişken ve ilginç ortamlarda çocuklara sunmaktadır. Bu yönüyle doğa, çocukların gelişimini destekleyen bir sınıftır.

Okul öncesi çocukları, doğayı inceleyerek birçok beceri elde edebilir ve bu alanla ilgili deneyimlere sahip olabilirler. Mevsimsel farklılıklar da çocukların çevresel duyarlılıklarını artırmada ebeveynlere sınırsız kolaylıklar sağlamaktadır.

Çevre gezileri, çocuklara doğayla ilgili bilgileri sunmak için mükemmel bir olanaktır. Çocuklarla beraber çevre gezilerine çıkma çocukların doğayla iç içe olmalarını ve gözlem yapmalarını sağlamaktadır. Geziler sırasında ebeveynlerin görevi, çocuklara uygun çevrede uygun araçlar sağlamak ve çocukların doğa ile güvenli bir ilişki kurmasını sağlamaktadır.

Çevre eğitimi ile ilgili kitaplar okumak, çocuklarda çevre bilincinin oluşmasında, çocukların çevrelerine karşı ilgili, duyarlı ve keşfetmeye istekli olmalarında etkilidir.

Çocukların, yetişkinleri pek çok konuda olduğu gibi çevreye karşı duyarlılık konusunda da model alarak ve yetişkinlerin davranışlarını gözlemleyerek çevreyi sevmeyi ve çevre ile ilgilenmeyi öğrendiklerini unutmamalıyız.

Çevresine, ailesine, olaylara karşı duyarlı bir nesil yetiştirirken çocukların nasihat dinlemekten ziyade model görmeye ihtiyaçları olduğunu unutmadan, çocuğunuzun kazanmasını hedeflediğiniz davranışları yaşamınızda sergilemelisiniz.

Ailelerin çocuklarda daha duyarlı, daha empatik davranışlar geliştirmelerini sağlamak için;

- Çocuklarınıza iyilik etme fırsatı verin.
- Çocuklarınızdan beklediğiniz sorumlu ve düşünceli davranış çitasını yükseltin.
- Çocuklarınızın bir toplum hizmetine katılmalarını sağlayın.
- Çocuklarınızla başkalarının yaşantılarına, sıkıntılarına dair konuşun. [5]

D. KAZANIMLAR

1. İhtiyaç sahibi insanlara yardım etmede duyarlıdır.
2. Çevresine karşı duyarlıdır.
3. Toplumsal olaylara karşı duyarlıdır.
4. Görevlerini yerine getirmede duyarlıdır.

E. KAYNAKÇA

- [1] *Türk Dil Kurumu Sözlüğü* <http://tdkterim.gov.tr/bts/>,
[2] http://www.egitimyuvasi.com/forum/hayat-hikayeleri/34134_seattle-ozel-ozurluler-olimpiyatlarida-verilen-ders,
[3] <http://www.sevgikazani.net/duyarli-kla-t29344.html>,
[4] <http://www.maxihayat.net/maxiforum/soru-cevap/107216-ataturk-ve-cevre-ataturkun-cevreye-olan-sevgisi-ile-ilgili-anilari-nelerdir.html>,
[5] <http://babaokullum.blogcu.com/sorumluluk-cocuga-nasil-ogretilir/4794200>
(makalesinden özetlenmiştir.).

Alıntı: Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü (Değerlerimi Öğreniyorum Rehber Kitap 2012)